

ФІЛОЛОГІЯ

УДК 81 '22:81 '42

**ОСНОВНІ АСПЕКТИ ТЕКСТУ ДІЛОВИХ ДОКУМЕНТІВ
І МЕТОДИ ТЕКСТОВОГО АНАЛІЗУ****І.П. Борковська***Національний технічний університет України «КПІ»*

У статті розглядаються різні підходи до вивчення текстів, аналізуються основні аспекти вивчення тексту, виділяються найважливіші категорії тексту - цільність, зв'язність, інформативність, які характеризують текст як самостійну одиницю.

Ключові слова: категорія, комунікація, методика, аналіз, континуум, членування, інформативність.

Щоб проводити аналіз текстів певного жанру, необхідно згадати про поняття тексту. З розвитком науки цей термін набуває нових смислів, а отже зацікавленість науковців постійно зростає. Поняття «текст» отримує все нові значення та смисли і тому стає багаторівневим поняттям. В наш час – час комерціалізації, людина оточена текстами телебачення, інтернету, реклами.

Що ж таке текст? Сукупними зусиллями представників різних гуманітарних наук така відповідь була надана, або точніше існує багато відповідей, із яких слід надавати перевагу тим, що даються лінгвістикою тексту. На сьогоднішній день не має загальноприйнятого визначення тексту і майже кожне дослідження в даній області починається з міркувань про те, що ж таке текст, систематизація і опис категорій тексту, що надають йому якісну своєрідність.

Труднощі визначення поняття тексту цілком зрозуміла: існує безліч текстів різних стилів і існує проблема виявити той набір достатніх і необхідних рис, що був би обов'язковим для визнання будь-якого тексту утворюючу категорію класичного типу.

Сучасні дослідження в області тексту багатоаспектні. Текст досліджується не тільки з точки зору лінгвістики (створюються типології текстів, вивчаються способи організації текстів, аспекти його змісту, граматики тексту, текст і контекст), філології (текстологія, текст і автор, текст і читач та ін.) але й з точки зору психології.

Однією з основних задач лінгвістики тексту є виявлення, і опис категоріальних якостей тексту, що надають йому якісну своєрідність, зі своїми змістовими та формальними одиницями а тому мета даної статті є систематизація основних характеристик тексту, визначення основних аспектів тексту, аналіз основних методик аналізу тексту.

Багато лінгвістів стверджують, що текст є основна одиниця комунікації.

Однак, це – надто загальне визначення і є багато спроб дати більш спеціальні визначення тексту, в яких відображається багатоаспектність і різноманіття текстів. Це поняття трактується по різному в залежності від того який предмет досліджується: дії автора або читача при направленні або вилученні інформації, основні категорії тексту, процеси породження тексту, сам текст як структура. Тут слід назвати роботи вітчизняних дослідників Н.І.Жинкіна, А.І.Новікова, А.А.Леонтьова, Т.М. Дридзе, Н.П.Пешкової так і закордонних вчених - R.Solso, W.Kintch, T.A.van Dijk.

Узагальнюючи всі визначення тексту, можна відзначити що вчені використовують або дуже лаконічні визначення, де наголошується одна найголовніша ознака тексту, або ж розгорнуті, де намагаються висвітлити всі ознаки тексту.

Д.Н. Лихачов вказує на автора, який реалізує в тексті деякий задум, О.М.Каменська – на роль тексту як засіб вербальної комунікації, А.А.Леонтьєв – на функціональну завершеність тексту [7, с.72].

Багато дослідників вважають класичним визначення тексту: «Текст - це твір мовленнєвотворчого процесу, який характеризується завершеністю, об'єктований у вигляді письмового документу, літературно оброблений у відповідності з типом цього документу, твір, який складається із назви (заголовка) і ряду особливих одиниць (надфразових едностей), об'єднаних різними типами лексичного, граматичного, логічного, стилістичного зв'язку, який має певну цілеспрямованість і прагматичну установку» [3, с. 18]. В цьому визначенні прослідковується спроба дати найбільш всеосяжне, хоча і конкретне визначення, яке охоплює всі сторони складної лінгвістичної єдності.

У більшості досліджень науковці (Н.С.Валгіна, Є.С.Кубрякова, Г.Я.Солганік, З.Я.Тураєва та ін.) не залишають без уваги визначення, дане І.Р.Гальперінім. Але, не дивлячись на те, що це визначення стало класичним, воно неоднозначно оцінюється в лінгвістиці. Одні вчені підкреслюють, що категоріальні ознаки тексту можна поставити під сумнів як наприклад, завершеність (згадаємо вірші з крапками) і заголовки. Саме ці ознаки відсутні, наприклад, в усних повідомленнях [7, с. 72]. Інші не погоджуються, що текст може бути тільки в письмовій формі.

Представники структурного підходу звертають увагу перш за все із яких елементів складається текст, тобто їх цікавить структура тексту: текст – це «деяка впорядкована множинність речень, об'єднаних різними типами лексичного, логічного і граматичного зв'язку, яке здатне передавати певним чином організовану і направлену інформацію. Текст є складне ціле, яке функціонує як структурно-семантична єдність [9, с 11].

Говорячи про основні аспекти вивчення самого тексту можна відобразити структуру текстової діяльності:

Автор Читач
Текст Дійсність
Мова

В схемі підкреслюється, що саме текст є постійною і головною складовою комунікативного процесу [1, с11]. «Текст – це цілісне комунікативне утворення, яке характеризується структурно-семантичною, функціональною і композиційно-стилістичною єдністю» [6, ст. 8].

Існує думка, що дати чітке визначення тексту неможливо із-за його функціональних властивостей. Тому увага лінгвістів направлена в основному на виділення таких текстових категорій, які характеризують сутність тексту, дозволяють звести різноманіття текстів до кінцевої множини типів, тобто намагаються знайти типологічні ознаки тексту.

З семіотичної точки зору текст – це деякий макро- або суперзнак. Це повідомлення, яке існує у вигляді такої послідовності знаків, яка має формальну зв'язність, змістовну цільність, на основі яких виникає формально-семантична структура. Звичайно, щоб зрозуміти запропоноване визначення, потрібно вяснити такі поняття: що таке знак? Яким чином можуть бути зв'язані між собою знаки і в якій послідовності? Що таке цільність і яке її відношення до зв'язності? Як розуміти термін «структура»?

Ми підтримуємо визначення тексту А.І.Новікова, згідно якому текст – це «одиниця мовлення, елемент системи комунікації, де одиниці мови служать засобом її реалізації, а зміст задається інтелектом» [8, с. 30].

Отже, розгляд всіх елементів в комплексі дозволяє окреслити значення тексту і головним шляхом розуміння тексту є визначення його семантики. Семантика тексту це «утворення думки, яке поставлене у відповідність із зовнішньою формою тексту у цілому» [8, с. 32].

Таким чином, переважаюча тенденція у різних дослідженнях тексту полягає у встановленні основних ознак тексту, тих внутрішніх зв'язків, які формують його як єдине

ціле, у визначенні тексту як явища мовної і екстралінгвістичної дійсності, який постає як складний феномен і виконує багаточисленні функції.

В даній роботі ми розглянемо різні підходи до вивчення текстів, які дозволяють проводити аналіз текстів різних жанрів.

Мета структурно-семантичного аналізу – розробити спільну модель, за допомогою якої можна аналізувати будь-який текст. Це намагався зробити один із представників французьких науковців – А. Ж. Греймас.

А. Ж. Греймас представив свою модель як багаторівневу структуру. Ці рівні знаходяться у постійному русі та взаємодії, породження тексту відбувається на очах читача.

А. Ж. Греймас ділить текст на зовнішній та глибинний рівень, який він ще називає розповідною граматику. Глибинний рівень він в свою чергу ділить на рівень предметної маніфестації (конкретні події, герої, їх вчинки) і рівень антропоморфних дій.

Вчений пропонує свою методику аналізу тексту. Спочатку аналізується найглибший рівень – абстрактний, де формується матеріал думок, потім рівень антропоморфних дій і, нарешті, рівень предметної маніфестації.

Ще один структураліст Ролан Барт вважає, що структурний аналіз слід використовувати в усному тексті. Барт підкреслює, що як мова так і текст це «двоєдиний механізм», де проходить членування, що приводять до появи дискретних одиниць (форма), з іншого боку процес інтеграції, під час якого одиниці входять у склад вищого рівня (смысл) [2, с.226].

Барт нагадує нам, що речення можна описати на декількох рівнях (фонетичному, фонологічному, граматичному, контекстуальному). Всі ці рівні мають свої власні одиниці але вони не в змозі породжувати значення, адже будь-яка одиниця отримує значення, коли входить у склад одиниці вищого рівня. Дана теорія рівнів передбачає два типи відношення між елементами – дистрибутивні (відношення між елементами одного рівня) та інтегративні (відношення між елементами різних рівнів).

Зрозуміти текст, на думку Р. Барта, це не тільки прослідкувати як розвивається сюжет а й спроектувати горизонтальні зв'язки (оповідь) на імпліцитно існуючу вертикальну вісь. Читання і розуміння тексту – це перехід від одного рівня до іншого. Тобто пошук відношень на горизонтальних рівнях може нічого не дати, адже смысл тексту може і не знаходитись в кінці тексту, а проходити через весь текст. Отже, мета структурного аналізу – виділити декілька планів опису і підпорядкувати їх «ієрархічній перспективі».

Він вводить ще один метод аналізу – текстовий, який і слід використовувати до письмових текстів. Текст, на його думку, це не структура, а певна структурація, тобто певний процес, який змінюється із зміною читача. Текст читають, а отже породжується його структура і таким чином, читач створює текст. Суть даного аналізу – прослідкувати структурацію тексту, прослідкувати шлях смислотворення а не відновити структуру тексту. В цій роботі він пропонує аналізувати текст в декілька етапів. Спочатку текст ділиться на сегменти, які мають свій певний номер. Далі аналізуються смисли, які виникають у межах цих сегментів. Причому деякі смисли можна не помітити, але це не так важливо, адже найголовніше показати «відправні точки смислотворення». В даному аналізі Барт підкреслює, що текст є безкінечним але структурно організованим.

У 1970-х роках йде переосмислення поняття тексту і текст починає розглядатись як комунікативний процес. Серед вчених, які внесли значний вклад у розробку методів дослідження слід згадати Тойна ван Дейка. Текстовий аналіз перероджується в дискурсивний, позначивши перехід від статичного до динамічного підходу аналізу текстів.

Ван Дейк розглядає декілька джерел появи дискурсивного аналізу. Перший з них це структуральний підхід, головною особливістю якого є інтерес до аналізу оповідання і представлення мови як цілісної структури. В рамках даного підходу проводились дослідження особливостей текстів, їх комунікативної реалізації та умов використання в суспільстві.

Відродження семіотики також мала вплив на розвиток дискурсивного аналізу. Ця наука дала можливість вивчати значення і визначення термінів, які дозволяли встановлювати відповідності і зв'язки між різними дисциплінами лінгвістики.

Ще одним важливим джерелом дискурсивного аналізу Ван Дейк називає соціологію. Вчені цього напрямку зосереджували свою увагу на вивченні щоденного спілкування. Зараз цей аналіз входить до парадигми дискурсивного аналізу.

Важливий напрямок, який сприяв дискурсивному аналізу був аналіз мовленнєвих актів Остіна, Серля і Грайса. Дослідження цих вчених дозволили встановити зв'язок між мовою та соціальними діями і таким чином мова почалась розглядатись з точки зору прагматики. Соціолінгвістика – четверте джерело впливу на дискурсивний аналіз, яка запропонувала дослідження реальної мови текстів в соціальному контексті. Психолінгвістика, когнітивна психологія почали досліджувати запам'ятовування, репрезентацію в пам'яті, відтворення текстової інформації.

І нарешті, лінгвістика виходить за рамки одного речення і вченими розробляються граматики тексту і теорії тексту, за допомогою яких проводилась високорівнева семантична інтерпретація тексту. Саме такі різні напрямки дискурсивного аналізу надали можливість охарактеризувати відношення між граматичними та «нарративними» структурами тексту [4, с.119].

Лінгвісти, вивчаючи дискурс, пояснюють об'єкт вивчення настільки по-різному, що він може загубити свій понятійний і термінологічний статус. Не витримується одна із основних вимог до терміну – моносемантичність. Дискурс залишається поняттям неоднозначним і далеким від кінцевої дефініції. Сьогодні спеціалісти можуть запропонувати скоріш неоднозначне, ніж єдине, чітке тлумачення дискурсу – мовлення і немовлення, спілкування і не-спілкування, текст і не-текст тощо.

З мовленням дискурс схожий тим, що він є процесом і діяльністю, однак відрізняється від мовлення такою властивістю, як цілісність, має внутрішню організацію, форму, до нього можна застосувати поняття типу, жанру і стилю.

Аналізуючи дискурс, не можна не згадати і текст. Співіснування двох філологічно релевантних феноменів закономірно.

Часто дискурс протиставляється тексту за ознаками динаміки і статички, з одної сторони, і ситуативної обумовленості, з іншої.

Текст трактується як статичний, завершений твір і розглядається поза ситуацією спілкування, а дискурс – як динамічна, не завжди завершена і ситуативно-обумовлена мовленнєва подія. У такому розумінні дискурс є текст плюс комунікативно значимі обставини у яких текст актуалізується. Таке розуміння веде до прагмалінгвістичного аналізу дискурсу, оскільки прагмалінгвістика вивчає мовлення в ситуації реального спілкування. Дискурс у такому розумінні розглядається як послідовність мовленнєвих актів, як комунікативна взаємодія учасників спілкування, як сукупність вербальних і невербальних дій. Якщо акцент робиться на незавершеності дискурсу порівняно з цілим, вірно побудованим текстом, то в такому випадку дискурс трактується як факт усного мовлення (а текст – як факт письмового мовлення).

В лінгвістиці розмовного мовлення існує і таке розуміння дискурсу, коли цей термін означає певний вид усних висловлювань, які не мають чіткого граматичного оформлення і характеризуються структурною незавершеністю.

Дискурс трактується як мовлення, як спілкування такими вченими, як Т. Ван Дейк, М.Л.Макаров, Ю.С. Степанов. Т. Ван Дейк розмірковуючи про прагматичні характеристики дискурсу, доводить, що прагматичний контекст є структурованим [5], в ньому виділяються такі параметри, як особистісне - суспільне, інституціональне (формальне) – неформальне. Поняття «дискурс» використовується для того, щоб перенести центр уваги лінгвістичного аналізу на соціальні фактори спілкування.

Дискурс має лінгвістичні і екстралінгвістичні компоненти, він проявляється і функціонує в комунікації, а спілкування завжди проходить в певному соціальному

середовищі. Для дискурсивного аналізу характерно розгляд не дискурсу взагалі, а конкретного дискурсу. Під останнім розуміється висловлювання на загальну задану тему в певний проміжок часу.

Під час аналізу дискурсу в першу чергу аналізуються різні рівні тексту: фонетичний, графічний, морфологічний, семантичний, лексичний і синтаксичний. Потім проводиться аналіз «глобальної структури» тобто, загального змісту тексту.

Слід зазначити, що на сьогоднішній день не існує єдиної думки щодо типології дискурсу. Цей факт пояснюється тим, що типологія дискурсу, як і будь-яка класифікація, може будуватись на різних засадах.

Дискурс має лінгвістичні і екстралінгвістичні компоненти, він проявляється і функціонує в комунікації, а спілкування завжди проходить в певному соціальному середовищі. Для дискурсивного аналізу характерно розгляд не дискурсу взагалі, а конкретного дискурсу. Під останнім розуміється висловлювання на загальну задану тему в певний проміжок часу.

Дискурс набуває певних властивостей, чи складників: адресат, адресант, ціль, часові рамки, соціальний контекст. Обов'язковим у виділенні типу дискурсу є валентності «що», «як» і «про що».

Дискурс можна характеризувати через параметри «учасники», «тема», «спосіб». Під темою розуміється сфера соціальної взаємодії. Учасники дискурсу розглядаються разом із відношеннями, в які вони залучені. Спосіб дискурсу є власне функція, яка виконується через використання мови для досягнення певної мети. Саме тема – є одним із традиційних і основних критеріїв класифікації дискурсів в сучасних лінгвістичних дослідженнях.

Аналіз рівнів тексту проводиться і в інших методиках. Бабенко Л.Г. визначає такі підходи до вивчення тексту:

1. Лінгвоцентричний (тут розглядається співвідношення мови та тексту). Логічність базується на вивченні функціонування мовних одиниць та категорій в умовах тексту.

2. Текстоцентричний (текст як автономне структурно-сміслові ціле без урахування учасників комунікації). Текст представлений як результат і продукт творчої діяльності і розглядається як цілісний завершений об'єкт дослідження. Семантика і граматики тексту виділяються окремо.

3. Антропоцентричний (розглядається співвідношення автору, тексту і читача). Пов'язаний з інтерпретацією тексту в аспекті його породження (позиція автора) і сприйняття (позиція читача), в аспекті його дії на читача в дериваційному аспекті.

4. Когнітивний (розглядається співвідношення автору-тексту і позатекстової діяльності) [1, с. 15].

Розглядаючи головні ознаки тексту, І. Р. Гальперін виділяє таку характеристику тексту як членування тексту. Членування тексту залежить від розміру частин, змісту тексту і прагматичної установки автора. Крім членування як категорії тексту, називаються ще категорії, які є наслідком попередньої категорії – ретроспекція, континуум, переакцентуація та інші, пов'язані з просторово-часовими відношеннями.

Виділяються два основні типи членування. Перший тип це - об'ємно-прагматичне членування, де ураховуються об'єм тексту і установка на читача. Це членування тексту на частини, розділи, фрагменти і т.д. Другий тип членування – контекстно-варіативний, де розкриваються зміна мовленнєвих актів: пряма мова чергується з непрямою, з діалогами, з описом при роди і т.д.

Таким чином, членування будь-якого тексту має дві цілі: полегшити сприйняття інформації для читача і щоб автор міг пояснити характер просторового, часового, логічного зв'язку відрізків повідомлення.

Отже, текст членується на окремі частини. Однак ми бачимо, що окремі частини зв'язані тим чи іншим засобом. Для позначення таких форм зв'язку і був введений термін когезія, який забезпечує взаємозв'язок окремих частин тексту.

Континуум (логічна послідовність викладу, взаємозалежність окремих повідомлень) – ще одна важлива категорія тексту, яка пов'язана з категорією членування тексту та когезією. «Це нерозчленований потік руху у часі і в просторі» [3, с. 87]. Континуум – це певна послідовність подій, фактів, які розгортаються у часі і просторі. Причому параметри часу і простору відрізняються в різних типах текстів. В художньому тексті просторовий континуум представлений набагато точніше ніж часовий. В цьому виді тексту на відміну від текстів ділових документів континуум не обов'язково забезпечується лінійним викладом. Іншими словам континуум забезпечує конкретність і реалістичність опису в тексті. Слід зазначити, що континуум – саме текстова категорія, тому що у реченні, яке є за своєю природою статичним, думка не розгортається. По суті континуум – це синтез когезії та перервності.

Для різних текстів, щоб зберегти послідовність викладу(континуум), використовуються різні види членування. Наприклад, в ділових документах – в уставах, контрактах, ділових листах тощо використовується особливий вид членування тексту: цифровий або буквений.

Слід зазначити, що деякі відрізки тексту – відносно незалежні по відношенню до змісту всього тексту. Тут можна виділити ще одну категорію тексту – автосемантию. Особливу самостійність набувають речення, тобто деякі узагальнення, які майже не пов'язані з описом події і таким чином переривають його. Розповідний прийом автосемантиї – роздуми автора, цитати. Речення це «мікрорізступ» і виконує функцію сповільнення оповіді. Цитата – це дійсно вираз, сказаний іншими і тому вона автономна. Хоча ця автономність дуже відносна. Незалежність автосемантичних уривків виражається за допомогою графічних, граматичних, лексичних, семантичних, композиційних і стилістичних засобів. Наприклад, з лексичного боку автосемантия реалізується у відсутності повторів слів, з граматичної сторони – відсутність дейктичних елементів і т.д.

Щодо ділових документів, які умовно називають нейтральними, проблема автосемантиї не стоїть настільки гостро, хоча і не знімається. У деяких випадках діловий документ містить недостатньо чітко виражену інформацію, але автор думає, що читач оцінює дану інформацію так як він і планував. Звідки і виходить, що значуще, малозначуще і незначуще знаходиться в різному членуванні тексту, в різній ступені автосемантиї його відрізків.

Отже, автосемантия відрізків тексту це прийом, який забезпечує набагато глибше розкриття теми тексту [3, с. 104].

Текстопороджувальні функції закладені в дуже важливих категоріях тексту таких як ретроспекція і проспекція.

Ретроспекція проявляється з двох сторін: попередня інформація вже викладена у тексті і вона може повідомлятися, перериваючи рух думки автора. Аналізуючи роль ретроспекції можна дійти висновку, що ретроспекція виступає у ролі:

- когезії;
- переакцентовки (так як автор, повертаючи читача до попередньої інформації змушує читача утримувати дану інформацію);
- паузи (переривання континуума, тобто при повторенні думки сповільнюється оповідь).

Ретроспекція реалізується і в ділових документах. Коли в листах коротко описується суть питання, іноді з'являються коментарії, посилання на цитати, дії учасників переговорів. З точки зору ретроспекції заслугове на увагу закінчення листа, де увага читача фокусується на фактах, які були викладені в основній частині документу.

Як і ретроспекція, проспекція – один із прийомів оповіді, який дає можливість читачу уявити собі подальшу подію в тексті. Ця граматична категорія властива і для ділових документів, коли у листах може згадуватись особливо у вступі причина написання листа з подальшим аналізом даної проблеми в основній частині.

Інформація як основна категорія тексту, різноманітна за своїм прагматичним призначенням. Це може бути змістовно-фактуальна, змістовно-концептуальна і змістовно-підтекстова [3, с. 27]. Перша містить повідомлення про факти, події. Одиниці мови тут використовуються у своїх прямих значеннях. Другий вид інформації являє собою індивідуальне відношення до подій, які описуються в тексті. Якщо в художніх текстах для розуміння даної інформації потрібна робота думки, то у ділових документів цей вид інформації зазвичай викладений чітко і ясно. Третій вид ще глибший – це факультативна, прихована інформацію.

Грамматична категорія інформативності – обов'язкова ознака тексту і проявляється у різних формах від «нульової» до «концептуальної» форми [3, с.29]. При нульовій інформації зміст лише повторює вже відомі факти і, навпаки, при концептуальній існує потреба в уважному аналізі тексту.

Деякі вчені вважають що текст безкінечний. Але в «правильно оформленому вигляді» текст має закінчення [3, с. 131]. Коли бажаний результат при викладі теми тексту був досягнутий, текст можна вважати завершеним. Завершеність тексту буде не реалізована, якщо читач, наприклад не зрозумів намір автора.

Методи аналізу окремих частин відрізняються від методів аналізу всього тексту. Метод інтегруючий або синтезуючий можна використовувати для частин тексту, які розглядаються як ізольовано так і ті, які знаходяться у взаємовідношеннях. Інтеграція – це процес, який об'єднує різні відрізки тексту в одне тематичне ціле і таким чином нейтралізує відносну автосемантику цих частин.

В текстах ділових документів легко проаналізувати інтеграцію, так як категорія континуума виступає на перший план, тобто чітко можна прослідкувати неперервний потік інформації. Когезія і інтеграція взаємообумовлені категорії тексту, але вони різні з точки зору їх форм і засобів вираження. Когезія це граматичні, семантичні, лексичні форми зв'язку між окремими частинами тексту, які визначають перехід від одного членування тексту до іншого. Мета інтеграції – досягти цілісності тексту, яка здійснюється за допомогою засобів когезії. Когезія реалізується в синтагматичному розрізі, а інтеграція – це парадигматичний процес. Іншими словами, когезія – лінійна, інтеграція – вертикальна [3, с. 125]

В ділових документах когезія повністю забезпечує інтеграцію, адже зв'язок і взаємообумовленість частин очевидні. В художньому тексті, у наукових монографіях іноді складно помітити зв'язок великих фрагментів тексту, де можуть з'являтися роздуми, нерелевантні думки, а отже, потрібно прикласти деяких зусиль, щоб зрозуміти зв'язок деяких частин тексту.

Задум автора, який проходить через весь текст, реалізується за допомогою лексичних, синтаксичних, стилістичних засобів. Вони й показують відношення автора до подій в тексті. Категорія модальності, яка рівномірно проходить через весь текст, характерна для будь-якого тексту але в різній мірі. Поетичні тексти повністю модальні. Модальність ділових текстів визначається як нульова, адже типові риси документів – логічність, аргументованість, що не залишає місця для модальності. Хоча, якщо побачити сумніви, нерішучість в листі, то це можна розглядати як елемент модальності в діловому документі. Найбільш прямим засобом модальності виступає епітет і якщо він повторюється в діловому документі – це також розкриває текстову модальність.

Як відомо семантика слова відрізняється від семантики тексту, адже для визначення значення слова треба звертатись до одиниць більш високого рівня, наприклад тексту [8, с.83]. Щодо тексту, необхідно урахувати різні характеристики тексту, щоб вірно зрозуміти повідомлення.

Аналіз існуючих категорій а також, яким чином вони себе реалізують в тексті, дозволяє прийти до висновку, що всі категорії пов'язані з імпліцитною інформацією, з його розумінням.

Ми можемо додати ще одну важливу характеристику тексту – розгорнутість. Адже, щоб досягти повного розуміння тексту, розгорнутий опис дозволить реципієнту легко декодувати інформацію.

Тураєва З. Я., як представник структурального підходу до вивчення тексту, розділяє категорії тексту на дві групи: структурні і змістовні. Перші реалізуються в структурі тексту. До них відносять такі категорії як зчеплення, інтеграція, прогресія. Друга група категорій здійснює зв'язок між об'єктивною дійсністю та текстом. Це такі категорії, як образ автора, художній простір і час, підтекст, інформативність та ін.

При всьому різноманітті категорій тексту більшість науковців визнають дві основні категорії тексту – цілісність і зв'язність, які були проаналізовані вище. Саме ці категорії є універсальними і необхідними для породження тексту.

Отже, найважливішими характеристиками тексту будемо вважати цільність, зв'язність, розгорнутість і інформативність, які виділяють текст як самостійну одиницю.

Текст створюється для того, щоб автор міг реалізувати свій задум, передати свої знання і зробити це здобутком інших людей. Якщо розглядати мовленнєву діяльність, текст є не єдиним компонентом структури мовлення. Важливими складовими є також автор(адресант тексту), читач (адресат), дійсність, яка описується і мовна система із якої, автор відбирає мовні засоби для реалізації творчого задуму. Складність структурної, семантичної і комунікативної організації тексту обумовлює не тільки велику кількість підходів до вивчення тексту, а й породжує велику кількість думок щодо природи тексту.

Отже, підсумовуючи вищесказане, можемо зауважити, що стилістично-лінгвістичний аналіз будь-якого тексту є явищем багатограним та різностороннім. Майже кожен науковець, що працює у даній галузі, пропонує свій власний метод. Проте, ми вважаємо, що лише у взаємодії ці методи допоможуть проаналізувати текст якнайдетальніше.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабенко Л. Г. Лінгвістичний аналіз художнього тексту. Теорія и практика: Підручник; Практикум / Л. Г. Бабенко, Ю. В. Казарин. – 2-е вид. – М.: Флінта: Наука, 2004. – 496с.
2. Барт Р. Введення в структурний аналіз розповідних текстів // Французська семіотика: Від структуралізму до постструктуралізму./ Барт Р.: М., 2000. - С. 196–238.
3. Гальперін І. Р. Текст как об'єкт лінгвістичного дослідження / І. Р. Гальперін. — М. : Наука, 1981. — 139 с.
4. Дейк, ван Т. А. Язык. Познание. Коммуникация : пер. с англ. / Т. А. ван Дейк. – М. : Прогресс, 1989. – 312 с.
5. Дейк Т. А. ван. Стратегія розуміння зв'язаного тексту / Т. А. ван Дейк // Новое в зарубежной лингвистике. – Вып 23. – М.:Прогресс, 1988. – С153-211.
6. Іванова Т. П. Стилистична інтерпретація тексту / Т. П. Іванова, О.П.Брандес. – М.: Вища школа, 1991. – 144 с.
7. Кубрякова Е. С. Про текст і критерії його визначення // Текст. Структура и семантика. Т. 1. – М.: Вища школа, 2001. – С. 72 – 81.
8. Новіков Л. А. Семантика російської мови. – Підручник для філол. спец. ун-тов / Л. А. Новіков М.: Вища школа, 1982. – 272 с.
9. Тураєва З. Я. Лінгвістика тексту: (Текст: структура и семантика). Підручник для студентів пед. ін-тів «Иностр. яз.» / З. Я. Тураєва – М.: Просвещение, 1986. – 127 с.